

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Az idegen nemzetiségű nyelvtanárok intézménye.*

A nyugati államokban, amelyek művelődési szempontból jóva szerencsésebbek a mi sok tekintetben elszigetelt országunknál, köztudomás szerint most folyik a kísérletezés az idegen nemzetiségű nyelvtanárok intézményével. Ez abban áll, hogy a különböző iskolanemekben olyan tanerőket alkalmaznak az idegen nyelveknek gyakorlati oktatására, akiknek az illető idegen nyelv anyanyelvük. A gazdag szókincsű francia nyelv már külön elnevezéseket fejlesztett a különféle iskolákban működő idegen nemzetiségű nyelvtanárok megjelölésére. Az egyetemi nyelvmestereket *lecteur-*, *lectrice-*nek, a középiskolaiakat *assistant-*, *assistante-*nek, a tanítóképzőintézetieket pedig *répétiteur-*, *répétitrice-*nek hívja. Ezeknek a nyelvmestereknek az a feladatuk, hogy társalgási gyakorlatokat tartsanak s elsajátíttassák a tanulókkal az élő nyelvhasználatot. Az idegen nyelvnek rendes tanára mellett működnek s annak a munkáját kiegészítik. Általában fiatal embereket és nőket is alkalmaznak erre a célra. Az egész intézmény úgy van megszervezve, hogy a hazai és külföldi nyelvtanár kiegészíti egymást.

Idegen nemzetiségű nyelvtanároknak kölcsönös alkalmazására nézve nemzetközi megegyezés van Franciaország, Anglia, Skócia, Poroszország és Szászország között. Olasz- és Spanyolország, valamint Svájc szintén hajlandó erre. Bajorország pedig most készíti elő a dolgot. A Szász- és Poroszországból, továbbá Ausztriából kikerülő német ifjak száma nem elég nagy a franciaországi kereslethez viszonyítva s éppen ezért szükségesnek tartják a franciák, hogy a német

* V.-H. Friedel, *L'institution des assistants.* (*Revue Universitaire*, XVIII. évfolyam, I. kötet, 116—132 l. 1909.)

birodalomnak egyéb részeire is kiterjedjen ez a nemzetközi meg-
egyezés.

A közvetítést Franciaország részéről az *Office d' Informations et d' Études* intézi s a többi országban is van megfelelő hivatalos testület az ügyek lebonyolítására. De van például olyan francia egyetem is, amelyik a falai közé sereglő nagyszámú idegen hallgató közül választja ki *lecteurjét* vagy *lectrice-ét*.

A múlt iskolai év elején a következő idegen nemzetiségű nyelvtanárok működtek a különböző francia iskolákban: 136 angol, 68 német, 8 spanyol és 5 olasz, összesen 217. Ebből 99 volt a nő, tehát az egésznek körülbelül a fele. Viszont Franciaország elhelyezett a múlt iskolai évben Németországban 59, Skóciában 14, Angliában 9, Ausztriában 2 franciát, vagyis összesen 84-et, közöttük 28 nőt.

A külföldről hozott idegen nyelvtanárok bőséges alkalmat találnak az őket vendégül látó nemzet nyelvének megtanulására és kultúrájának megismerésére, mert nincsenek túlságos mértékben elfoglalva. Franciaországban például átlag naponként két társalgási órát kívánnak tőlük, rendes órákra nem használják fel őket és módot adnak nekik a francia nyelvben való tökéletesedésre.

Szám szerint körülbelül 300 művelt fiatal ember és nő van így csereviszonyban a fentebb említett államok között. S jóllehet ez a szám nem éppen megvetendő, ma még nem lehet ennek a nyelvtanár-cserének eredményét kellőképpen méltányolni, mert hiszen az intézmény csak nagyon rövid életet élt eddig. Annyi azonban mindenestre bizonyos már most is, hogy a külföldön tartózkodó nyelvtanárok nemcsak nyelvismereteiket bővítik, hanem egyáltalában tágabb szellemi látókörrel s egy idegen nemzet kultúrájának többé-kevésbé alapos ismeretével térnek vissza hazájukba, tehát egyfelől saját szellemi színvonaluk emelkedik, másfelől új ismereteiket saját nemzetük fiatalabb nemzedéke javára gyümölcsöztetik a hazai iskolákban. Továbbá az idegen nemzetiségű tanár jelenléte nemcsak a tanulókra nézve üdvös, hanem a tanárookra is. Ez a dolognak a pædagogiai haszna. A franciáknak azonban a pædagogiai szemponton kívül a nemzeti szempont is szemük előtt lebeg: tudniillik a nemzeti nyelvnek külföldön való terjesztése. Ők úgy tekintik ezeket a külföldi iskolákban működő francia nyelvtanárokat, mint a francia nyelvnek és kultúrájának apostolait, a szó hatalmával felfegyverzett harcosait.

Poruszország buzgólkodik legjobban a francia tanárok alkalmazásában. A múlt iskolai évben 41 francia férfit és 16 nőt helyezett el iskoláiban, s személyi járandóságuk egy részének fedezésére a minisztérium külön hitelt kért az országgyűléstől (körülbelül 50.000 frankot), másik részét pedig azok a városok fizették, melyek ilyen

idegen tanerőket óhajtanak iskoláikban alkalmazva látni. Mindössze vagy százezer frankot áldoz Poroszország évenként erre az intézményre.

A hazájuktól távol működő francia tanárok, akik az *office d'Informations* útján kapták állásukat, külföldi tartózkodásuk befejeztével kötelesek számot adni tapasztalataikról. Mindnyájan egy értelemmel dicsérőleg emlékeznek meg arról a szíves és figyelmes fogadásról, melyben a külföldi tanárok részesítették őket. Azonban a tanulók részéről nem találkoztak mindenütt egyforma lelkesedéssel. Általában nagyon szerették a tanulók, ha Franciaországról folyt a beszélgetés s az idegen nyelvtanár összehasonlította Franciaországot Németországgal. Természetes, hogy ezt az összevetést nagyon tapintatosan kellett végezni.

Mint előre látni lehetett, a külföldön járt franciák nagyon változatos és különféle tapasztalatokat szereztek, de az eredmény kétségtelen. Egy *assistant* azt írja, hogy kezdetben a tanulók képtelenek voltak őt megérteni, akármilyen egyszerűen és lassan beszélt, később azonban egészen jól megértették s nemcsak a francia nyelvben vitték volna sokra, hanem a francia irodalmat, Franciaország történetét, földrajzát, intézményeit is jobban megismerték.

Ez a nemzetközi tanárcsere az idegen nemzet iránt bizonyos rokonérzésnek veti meg alapját a tanulóknak s egyúttal felkelti bennünk azt a vágyat, hogy alaposabban foglalkozzanak a külfölddel s tökéletesítsék magukat az illető idegen nyelv ismeretében. A külföldi tanárral való érintkezés sok tanulóban megérlelte azt az elhatározást, hogy érettségi után külföldi tanulmányt tegyen. Megjegyezzük azonban, hogy csak a jó tanulók vettek részt az idegen nyelvtanár társalgási gyakorlataiban, úgy hogy valósággal jutalomszámba ment az ismeretek kibővítésének ez a formája.

A francia iskolákban működő külföldi nyelvtanárok általában véve jóval kevesebb hasznot húztak franciaországi tartózkodásukból, mint a francia nemzetnek idegen országokban járt fiai, s a franciák maguk is beismerik, hogy ez nagyrésztben az ő hibájuk. Sok francia városban ugyanis nem értették meg, hogy az idegen tanár más országból való vendég, aki otthon nagyobb szabadsághoz és kényelemhez van szokva, mint aminőt a francia internátus tud adni. Gyakran megesett, hogy a francia tanárok nem jártak kezére az idegen tanárnak abban, hogy otthonosan érezze magát az új környezetben. Talán a francia társadalmi viszonyok nem voltak kedvezők arra, hogy az idegen tanárok megszokjanak. Lehetséges, hogy a külföldieknek, főként az angoloknak természetes félénkségében, tartózkodásában volt a hiba, némelyek pedig túlságos nagy becset tulajdonítottak saját személyük-

nek és nem keltettek rokonszenvet. De annyi tény, hogy aki Franciaországba menetelekor még jóformán semmit sem tudott is franciául, egyévi ottléte után egészen jól beszélt ezt a nyelvet. Azonfölül nem egy helyen kölcsönös jó viszony fejlődött ki külföldi nyelvtanárok s a hazai tanárok között, és az előbbieket kellemes emlékeket vittek magukkal hazájukba. Ezt bizonyítja az idegen tanerőknek számos, hálásan megemlékező és szíves levele, melyet volt igazgatójuknak vagy az *Office*-nak írtak.

Az intézmény még nagyon fiatal, tehát előlegeznünk kell neki a bizalmat, meg kell várunk, mivé női ki magát idővel. Akik rossz szemmel nézik és kételkednek életrealitásában — mert ilyenek is vannak, — azok legyenek türelemmel addig, míg elegendő tapasztalati anyag nem gyűl egybe, melynek alapján végleges ítéletet lehet majd mondani az új intézményről. Az eddigi rövid múlt eredményeiből következően mind tisztán pædagogiai szempontból, mind a nyelvtanítás tekintetében bevált és szép sikereket ért el a külföldi nyelvtanárok alkalmazása, s a netalán előfordult visszás jelentések senkit sem jogosítanak fel a kárhóztató véleménymondásra, és senkiben sem ingathatják meg azt a hitet, hogy ennek az intézménynek van jövője. Sajnos, hogy mi magunk nyelvünknek elszigeteltségénél fogva kívül esünk a nemzeti nyelvek révén végbemenő nemzetközi érintkezések körén.

Dr. Nagy József.
